

ФУНКЦІОНАЛЬНО-СТИЛІСТИЧНІ ПАРАМЕТРИ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ У ЗБІРЦІ РЕПОРТАЖІВ ЛЕСІ БОГУСЛАВЕЦЬ «НА ПРОЩУ ДО РІДНОЇ ЗЕМЛІ»

Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія.

Випуск 2 (44).

УДК 070:[82-92:81'373.72]

DOI:10.24144/2663-6840/2020.2(44).453–458

Бикова О. Функціонально-стилістичні параметри фразеологічних одиниць у збірці репортажів Лесі Богуславець «На прощу до рідної землі»; кількість бібліографічних джерел – 14; мова українська.

Анотація. Мета дослідження – з'ясувати наявність та функціонально-стилістичні параметри фразеологічних одиниць у збірці репортажів Лесі Богуславець «На прощу до рідної землі». Реалізація поставленої мети передбачає розв'язання таких конкретних завдань: розглянути фразеологічні одиниці та їхні основні диференційні ознаки, класифікаційні параметри; визначити ті типи фразеологізмів, які найчастіше вживаються у текстах репортажів збірки Лесі Богуславець «На прощу до рідної землі», розкрити основні функції фразеологізмів; виявити прийоми трансформування фразеологічних одиниць відповідно до їхніх функціональних можливостей у репортажних текстах збірки «На прощу до рідної землі». Основними методами, які використано для проведення теоретичного дослідження, стали: загальнонаукові методи добору і систематизації матеріалу, методи теоретичного узагальнення результатів. Для наукового осмислення історіографії та джерельної бази дослідження використано порівняльний аналіз та бібліографічно-описовий метод. Для збирання первинних емпіричних даних використано метод спостереження.

У статті проаналізовано фразеологічні одиниці в збірці репортажів «На прощу до рідної землі» Лесі Богуславець. Розглянуто способи введення у текст репортажів фразеологічних одиниць у традиційному та зміненому вигляді. Авторка наголошує на семантичних змінах фразеологічних одиниць, які, трансформуючись, набувають нових експресивно-емоційних відтінків, що впливають на масову свідомість реципієнтів.

У дослідженні визначено типи, роль та стилістичні функції фразеологічних одиниць у репортажних текстах збірки «На прощу до рідної землі». Виявлено, що у збірці «На прощу до рідної землі» фразеологічні одиниці реалізують кілька ключових стилістичних функцій, зокрема оцінну, емоційно-експресивну, а також виражають імпліцитні зв'язки тексту. З'ясовано, що у репортажних текстах Лесі Богуславець функціонують фразеологізми найрізноманітнішої семантики, синтаксичної будови, образно-експресивного потенціалу. Вивчення фразеологізмів переконує в тому, що вони виступають засобом найяскравішої виразності, емоційної забарвленості, стилістичної експресивності, а відтак часто вживаються в репортажних текстах.

Ключові слова: репортаж, фразеологічна одиниця, стилістична трансформація, стилістичні функції.

Постановка проблеми. Журналісти та публіцисти часто використовують фразеологічні одиниці, оскільки вони збагачують текст, роблять його колоритним, виразним, емоційним. Естетична роль фразеологічних одиниць у публіцистичних текстах зумовлена їхньою природною образністю й емотивністю, а також, як уважає І. Голуб, умінням автора відібрати потрібний матеріал і ввести його в текст, підпорядкувати авторському задумові [Голуб 1986, с. 203].

Актуальність дослідження зумовлена потребою з'ясувати, яке місце займають фразеологічні одиниці в публіцистичному доробку талановитої української письменниці з діаспори Лесі Богуславець, оскільки вважаємо, що її ім'я несправедливо замовчується. Маючи спостережливе око репортера й використовуючи багаті художньо-виражальні текстові засоби, Л. Богуславець створила своєрідні зразки літературного репортажу, які, незважаючи на плин часу, з цікавістю читаються та є актуальними й сьогодні. У статті проаналізуємо функціонуван-

ня фразем у збірці репортажів «На прощу до рідної землі», яка вперше була надрукована у Мельборні (Австралія) 1984 р., оскільки вважаємо, що вивчення ролі фразеологічних одиниць у репортажних текстах доповнить картину мови сучасної публіцистики як найдинамічнішої сфери функціонування сучасної літературної мови, що відбиває зміни в суспільно-політичному, економічному, культурному та ін. житті соціуму.

Аналіз досліджень. Функціонально-стилістичні особливості використання фразеологічних одиниць у публіцистиці досліджували М. Жовтобрюх, І. Білодід, А. Коваль, А. Мамалига, О. Пономарів, О. Сербенська, В. Костомаров, Г. Солганик та ін. Проте у науковій літературі ще небагато праць, які спеціально висвітлювали б фразеологію мови окремих журналістів (публіцистів).

Мета статті – з'ясувати наявність та функціонально-стилістичні параметри фразеологічних одиниць у збірці репортажів Лесі Богуславець «На прощу до рідної землі». Реалізація поставленої мети

передбачає розв'язання таких конкретних завдань: розглянути фразеологічні одиниці та їхні основні диференційні ознаки, класифікаційні параметри; визначити ті типи фразеологізмів, які найчастіше вживаються у текстах репортажів збірки Лесі Богуславець «На прощу до рідної землі», розкрити основні функції фразеологізмів; виявити прийоми трансформування фразеологічних одиниць відповідно до їх функціональної орієнтації в репортажних текстах збірки «На прощу до рідної землі».

Методи дослідження. Відповідно до мети та завдань роботи, процес дослідження вимагав комплексного застосування таких методів, як: загальнонаукові методи добору і систематизації матеріалу, методи теоретичного узагальнення результатів. Для наукового осмислення історіографії та джерельної бази дослідження використано порівняльний аналіз та бібліографічно-описовий метод. Для збирання первинних емпіричних даних використано метод спостереження.

Вклад основного матеріалу. Леся Богуславець (справжнє ім'я Олександра Нитченко (Ткач)) – донька Дмитра Чуба-Нитченка, відомого письменника та літературознавця української діаспори в Австралії. Народилася 1931 року у місті Зінків Полтавської області. У 13 років разом із батьками опинилася в Німеччині. Батько Д. Нитченко (Нитченко) після війни, боячись, що зашлють у Сибір, виїхав до Австралії [Терен 2007, с. 5]. 3 квітня 1949 року Леся Ткач живе у Мельбурні, де під псевдонімом Леся Богуславець видала збірки репортажів «Від Находки до Чернівців», «Моя австралійська кума», «За рідним краєм і в раю скучно».

У 1984 року Леся Богуславець відвідала радянську Україну і враження від цієї подорожі лягли в основу збірки репортажів «На прощу до рідної землі». Авторка обрала хронологічний тип композиції – щодня, відвідуючи різні міста та селища УРСР від заходу до сходу, вона правдиво та яскраво описує радянську дійсність, тонко відчуючи дух тогочасної епохи. Основне завдання репортерки – активно вплинути на читачів, увиразнити своє ставлення до подій.

Однією із особливостей репортажних текстів Лесі Богуславець є прагнення виразливо-зображальними засобами утвердити чистоту й самобутність української літературної мови, якою авторка бездоганно володіє, незважаючи на те, що майже усе своє свідоме життя прожила в еміграції. Л. Богуславець постійно, але ненав'язливо наголошує на потребі не лише любити, а й знати і розвивати рідну мову, особливо в умовах бездержавності.

Нашу увагу привернули фразеологічні одиниці, використані авторкою у репортажних текстах збірки «На прощу до рідної землі», не випадково, адже зазначений твір містить багатий фразеологічний матеріал. Саме фразеологічні одиниці у репортажній збірці «На прощу до рідної землі» завдяки образному узагальненню, впливу на реципієнта допомагають емоційно описати тогочасну дійсність.

Фразеологічні одиниці є оптимальним засобом впливу на читачів, послуговуючись якими,

«адресант кодує певну інформацію не лише з метою донесення її до читача, а й з метою актуалізації його уваги» [Колоїз 2004, с. 34]. Виразальні особливості фразеологізмів «спираються на високий ступінь узагальненості значення, на експресивно-емоційну наповненість, наявність стилістичного забарвлення та образність» [Малярчук 2013, с. 196], що зумовлює широкі можливості їх використання в репортажних текстах.

Експресивна виразність фразеологізмів у тексті репортажу викликає емоційний відгук читачів – пробуджує уяву, спонукає адресатів до виявлення свого ставлення до зображуваних подій, робить текст цікавішим, доступнішим, «більш мальовничим, сповненим почуттів» [Пономарів 1993, с. 127]. Фразеологізми допомагають «авторові виявити свої почуття, ставлення до фактів, подій і викликають відповідні емоції в читачів, а також сприяють наочності у вираженні думок і почуттів, які майстер слова прагне передати у формі образних уявлень» [Пилинський 1977, с. 86].

Фразеологічні одиниці вживаються в збірці репортажів «На прощу до рідної землі» як у традиційній формі, тобто в зафіксованій словником, без авторського втручання в їхній зміст і форму, так і в зміненій формі, тобто трансформованій відповідно до авторського задуму.

Фразеологічні одиниці в традиційній формі вводяться в структуру репортажів за допомогою вставних слів, сполучників: «*Починаємо розмови. Венесуельці говорять з американкою по-еспанському, а ми й чернівчани, здається, ні в зуб ногою*» [Богуславець 1984, с. 41]; «*Спершу оглядали сусідчині речі. Її валізи так патрошили, що аж пір'я з них летіло!*» [Богуславець 1984, с. 12]. Можуть уводитися в контекст фразеологізми й без допоміжних засобів: «*До побачення, любий Львово! Серце щемить, а безжальний поїзд набирає швидкості, спішишь до кордону*» [Богуславець 1984, с. 129]; «*– Хай його лиха година візьме, – вигукує вона. – Раз у житті така нагода трапляється, та щоб її пропустити!*» [Богуславець 1984, с. 28].

Фразеологічні одиниці влітаються в структуру речення як головні чи другорядні його члени, необхідні для того, аби висловити думку автора з приводу певної ситуації: «*Часом ходили в їдальню, спробувати щось гаряченького. Христия їсть усе, аж за вухами лящить, а я попробую та й кажу...*» [Богуславець 1984, с. 18]; «*Шмагаємо отак з ранку до вечора, аж голова ходором ходить*» [Богуславець 1984, с. 17]; «*Я вже стою ні жива, ні мертва*» [Богуславець 1984, с. 29].

Щонайбільшою експресією сповнені фразеологічні одиниці, які своєї змістової та емоційної крилатості набули в творах письменників і в таких же вимірах використані в структурі репортажу: «*По рухливих сходах піднімаємося до залі. Шукаємо свої місця... Ліземо, питаємо, ліземо все вгору та вгору. Наші місця аж під дахом, передостанній ряд... – Я ж казала. – І я не злим тихим словом згадую нашого продавця*» [Богуславець 1984, с. 78].

Домінують у текстах репортажу фразеологізми порівняльного змісту – порівняльні звороти зі сполучниками **ніби, мов, немов, як, хоч** та ін. та підрядні порівняльні речення: «*Біжить до каси, знову до прилавку... Ні, немає. Ніхто не бачив. Зник гаман, наче корова язиком злизала...*» [Богуславець 1984, с. 57]; «*Ви вже знаєте про те, що Христя, моя сусідка, вирішила їхати в Україну, а за нею і я попленталась, як прииший кобилі хвіст*» [Богуславець 1984, с. 9]; «*І сон мій, і втому – мов рукою зняло*» [Богуславець 1984, с. 13]; «*Американка, закінчивши розповіді про свої пригоди, переходить до запитань. На нашого перекладача, немов грім з ясного неба, сипляться різні питаннячка*» [Богуславець 1984, с. 45]; «*Нарешті, знайшли станцію й почекальню. А там від тютюнового диму, хоч сокиру вішай!*» [Богуславець 1984, с. 10].

Прислів'я, приказки, афоризми, крилаті вислови в структурі сучасного пресового репортажу підвищують експресивність повідомлення, надають висловлюванню виразності і тим самим привертають до себе увагу читачів, сприяють скороченню кількості зайвих пояснень: «*І от серед різношерстої маси зустріли ми земляка із Стрия. Кажуть же, рибак рибача бачить здалека. І зразу ми найріднішими краями стали. Справді, світ не без добрих людей!*» [Богуславець 1984, с. 10–11]; «*З допомогою земляка сіли ми в поїзд. Отаборилися в купе і вже почувася, як кум королю і світ міністру!*» [Богуславець 1984, с. 11]; «*– А як же ви там поживаєте? – запитала. Часом з квасом, порюю з водою, – жартує сусідка. – А ви як? – Та всього буває на віку – і по спині, і по боку. Бачили ми і горох, і чечевицю! А ви, значить, рідний край захотіли побачити. Тягне таки! Чи хотіли б сюди приїхати назавжди? – І рада б душа в рай, та гріхи не пускають, – каже сусідка*» [Богуславець 1984, с. 26–27].

Фразеологічні одиниці, прислів'я та приказки є обов'язковим стилістичним компонентом мови репортажних текстів, важливим джерелом експресивно-емоційної насиченості, суттєвим засобом реалізації конструктивно-стильових особливостей матеріалів збірки «На прощу до рідної землі». Фразеологізми надають репортажам відповідної дієвої сили, сприяють створенню особливої виразності, допомагають Лесі Богуславець висловлювати відповідну думку емоційніше та яскравіше.

Досить часто трапляються в репортажах фразеологічні одиниці, трансформовані шляхом зміни компонентного складу. Така трансформація необхідна для того, аби «оновити семантику і структуру фразеологізмів, аби не стерся фразеологічний образ. Репортерка вдається до індивідуально-авторського перетворення фразеологізмів, яке відбувається під впливом актуалізації. Від автора вона вимагає такої перебудови семантики і структури, за якої зберігається співвіднесеність із номінативним, вихідним фразеологізмом» [Пономарів 2001, с. 87]. Трансформація фразеологізмів допомагає створити новий, оригінальний фразеологізм, який приверне увагу читача своєю емоційністю. Піддаючи фра-

зеологічні одиниці різним перетворенням, автори намагаються «створити ефект незвичності, нестандартності, ...надати гостроти й новизни» [Лисички-на 2004, с. 75].

У текстах репортажної збірки «На прощу до рідної землі» трапляється розширення компонентного складу фразеологічної одиниці. Внаслідок додавання до фразеологізму нових компонентів (експлікація) відбувається їх уточнення, «підсилення експресії, актуалізується її внутрішня форма» [Пономарів 2001, с. 87]. При експлікації значення фразеологізму, як правило, не змінюється, додаткові компоненти лише підсилюють експресивність сполучення: «*Зразу за Великими Сорочинцями поле, тут і Жабокрицький майдан, де кожного року, в останню суботу й неділю місяця серпня тут аж людьми кишать...*» [Богуславець 1984, с. 99]; «*– Що ж, – філософствує Христя, – можна й попостити. Вип'єм газової водички, буде дешево й серписто й на фігуру добре*» [Богуславець 1984, с. 47–48].

До експлікації належить контамінація фразеологічної одиниці, при якій в одному стійкому вислові поєднуються кілька фразеологізмів [Пономарів 1993, с. 125]. Поєднання кількох фразеологізмів в одному надає сталому вислову певної експресії, колориту, забарвлення, тональності. В аналізованих репортажах було виявлено такі приклади схрещування сталих словосполучень: «*Розказую сусідці, а вона сміється: – Нічого, жива зостанешся! – Ти знаєш, яка може халепа бути, як довідаються земляки, – хоч назад не вертайся. В ложці води втоплять, без соли з'їдять*» [Богуславець 1984, с. 85] (пор. **втопити в ложці води** – завдати кому-небудь великих прикростей чи згубити когось із будь-якого приводу, через дрібниці; **з'їсти без соли** – дуже ненавидячи когось, хто-небудь ладен завдати йому найбільших прикрощів); «*Через яр до руїн перекинула кладка, тобто стара трухлява дошка. Він подає руку і першою переходить по ній сусідка. Потім моя черепа. В мене й жижики трястяться, і циганський піт виступає, поки доходжу на другий бік*» [Богуславець 1984, с. 43–44] (пор. **аж жижики трястяться** – про почуття боязні, страху; **циганський піт проймає** – хто-небудь дрижить від нервового збудження, страху).

Поряд із об'єднанням кількох фразеологізмів у репортажах збірки «На прощу до рідної землі» трапляється і скорочення його окремих компонентів (еліпсис): «*Заходимо до готелю. А там саме всі зійшлися, дивляться на футбол. Грають – Київ-Москва. Болільщики прилипли до телевізора, переживають... – Ті москвичі, дивись, як итовхаються, – нарікають, – думають, що вже їхня бере. – Так, вже гадають, взяли бога за бороду, – це Христя своїх п'ять» [Богуславець 1984, с. 40] (пор. **вставляти п'ять копійок** – висловлювати свою думку (іноді – недоречно)); «*Був літній гарячий вечір, коли ми покидали Харків. Прощалися з нашою новою знайомою: – До побачення, хто зна, може ще стрінемося. Гора з горою не сходиться, а людина...*» [Богуславець 1984, с. 112] (пор. **гора з горою не сходиться, а чоловік із чоловіком зійдеться**).*

Скорочення фразеологізму зумовлене «прагненням до економії мовних засобів і лаконізації мовлення, до усунення надлишкових із точки зору конкретного факту комунікації компонентів» [Горбенко 2011, с. 105]. У своїх репортажах Леся Богуславець також вживає еліпсовані фразеологічні одиниці, якщо добре відомі усічені частини.

Емоційно-оцінний потенціал фразеологічних одиниць досягається численними мовними одиницями, серед яких велику роль відіграють суфікси суб'єктивної оцінки [Федоренко 2003, с. 54]. Так, у репортажах збірки «На прощу до рідної землі» трапляються словотвірні варіанти відомих фразеологізмів: «*Десь біля одинадцятої години підкотив поїзд Белград – Москва. Стали ми на нього сідати. В мене аж холодочок по спині йде*» [Богуславець 1984, с. 11]. Здрібніло-пестливі суфікси у складі фразеологічних одиниць використовуються в структурі репортажу для надання тексту більшої виразності, експресивності. Крім того, такі суфікси посилюють оцінний ефект усталених словосполучень, а отже, й репортажу в цілому. Таким чином досягається основне завдання репортажу – емоційно впливати на читацьку аудиторію.

Ще одним різновидом трансформації фразеологізмів є фразеологічний натяк. Фразеологічний натяк «як стилістична фігура, – за визначенням Л. Ройзензона, який запровадив у лінгвістиці саме цей термін, – не є частиною фразеологізму: це згадка про якусь фразеологічну одиницю, іноді її назва одним словом, натяк на відомий носіям мови фразеологізм» [Ройзензон 1973, с. 116]. Основними різновидами фразеологічного натяку є: «використання слів (одного або кількох), співзвучних з компонентами ФО; використання однорідних із одним із компонентів ФО слів; використання конструкцій, логічна структура яких нагадує ту чи іншу традиційну фразему» [Білоноженко 1989, с. 84]. Саме такий натяк на відоме прислів'я про вередливість і забаванки **Ти йому – «стрижене», він тобі – «голене»** відчутний у тексті репортажу «Як тебе не любити, Києве мій», у якому характеризується Христя – сусідка авторки, яка подорожує Україною разом із нею: «*Я благально дивлюся на неї. Вперта жіночка. А все таки **стрижене!***» [Богуславець 1984, с. 71].

У репортажних текстах збірки «На прощу до рідної землі» українець нечасто трапляється творення нових фразеологізмів шляхом перефразування старих. Наприклад: «*Поїзд помалу стинився. – **От тобі, бабо, й Київ!** – тихо проказала до себе Христя*» [Богуславець 1984, с. 62] (пор. **от тобі, бабусю, і Юрійв день** – втрачені надії, гірке розчарування). «Перефразування (обігрування) відомих крилатих фраз, поширені у засобах масової інформації, не тільки і не стільки свідчать про ерудицію мовця, його спосіб життя, скільки про характер сприймання світу сучасною людиною...» [Смерчко 2000, с. 123].

Отже, репортаж трансформує загальновідомі фразеологізми з метою підсилення експресії та емоційності своїх матеріалів, крім того, трансформація фразеологічних одиниць допомагає Лесі Богуславець донести свої ідеї до читачів. Трансфор-

мовані фразеологічні одиниці у збірці репортажів «На прощу до рідної землі» збагачують фразеологічну конструкцію новою відтінковою семантикою.

За нашими спостереженнями, фразеологізми в текстах репортажної збірки «На прощу до рідної землі» виконують такі функції:

1) функція передачі позитивних чи негативних рис персонажа: «*Тут підбігають блюстителі порядку. – Ти чого сюди машиною під'їхав? Плати штраф! – прискінуються до шофера. Він не плаває, видно, **стріляний горобець***» [Богуславець 1984, с. 43]; «*Людина він видно спритна, пронизлива, **пройшов Крим і Рим і мідні труби...***» [Богуславець 1984, с. 128];

2) функція відтворення емоційного стану персонажа: «*Знаходимо могили Кобилянської й Федьковича. Лежать вони самотні, забуті. Сусідка, як завжди в таких випадках, підскакує, печеться, а я намагаюся її укоськати. – Чого розходилась, **як квочка перед бурєю?** – питаю здивована*» [Богуславець 1984, с. 42]; «*Христя вже на дев'ятих небі. Ходить захоплена й вигукує...*» [Богуславець 1984, с. 15];

3) функція передачі фізичних відчуттів людини: «*Тут надворі темніє, шофера нашого немає, а він **ледве язиком повертає**, а все ж щось верзе і ще ближче підсувається*» [Богуславець 1984, с. 76];

4) функція сенсорного сприйняття: «*Ми з Христею вирішуємо, хоч **одним оком глянути на базар***» [Богуславець 1984, с. 80]; «*Їдуть авта, спішить тротуарами люд. **Скільки око сягне, суне ця жива течія***» [Богуславець 1984, с. 119];

5) функція відтворення різних стадій фізичного існування (народження, життя і смерті): «*Ми з жалем лишаємо це історичне місце і простуємо до кладки, щоб знову перейти її назад до авта. – Ви куди? – кричать земляки. Туди не можна. Там, як упадете, і **кісток не позбираєте!***» [Богуславець 1984, с. 45]; «*Зі страху й несподіванки я трохи й **дуба не дала!***» [Богуславець 1984, с. 49];

6) функція передачі моторної діяльності людини: «*Чути сміх пасажирів. Чолов'язі, нарешиті, заціпило. Він встає на першій зупинці... – А таки помогло, – підморгує молодичка, – швидко **змотав вудочки***» [Богуславець 1984, с. 79–80]; «*Швидко минали дні нашого побуту в Києві. Але ми, не зважаючи на те, що зранку гасали, шпарили, смалили по місті, потім увесь день чимчикували, пішкували, дибубляли, кандибали з музею до музею, ...**драли пішака в найвіддаленіші частини міста***» [Богуславець 1984, с. 84];

7) функція вияву міри і ступеня ознаки: «*Ні, тобі усе мало. Свіжих квіточок захотілося! Тобі **як мед, так і ложкою***» [Богуславець 1984, с. 42]; «*Витягаємо відро чистої, холодної води і п'ємо – насолоджуємося. Ех, і смачна ж вона! Хай відсунуться всі напої, лімонади й інші людські витребеньки, бо ця джерельна водичка найсмачніша, їх усіх **за пояс заткне!***» [Богуславець 1984, с. 98];

8) функція передачі просторових відношень: «*Вирунула, раптом, з пам'яті проста сільська жінка, тітка Олена, що жила поруч... Ми жили на той час у селі, звідси **рукою подати***» [Богуславець

1984, с. 97]; « – А як гадаєш, – запитую Христі, – чи радили Вишині не писати жартома на серйозні теми? – Та, мабуть, було всього, але ж хіба він послухався? От і прийшлося помандрувати, **куди Макар телят не ганяв**» [Богуславець 1984, с. 91];

9) позитивні чи негативні сторони людської діяльності (працьовитість, недбальство): «Черговий жартує: – Прийду пакуватися допоможе вам, жіночки... – Бач, який **на всі руки майстер!**» [Богуславець 1984, с. 101]; « – Та що там діти, тепер і дорослі не краці: вчаться, вчаться, а піде робити, то **стук-грюк, аби з рук. Не совісно працюють**» [Богуславець 1984, с. 75];

10) зовнішній вигляд персонажів: «На перони нас зустрічає красивий молодий чоловік. Але його лице непривітне, майже вороже. Це нам уперше. В інших, може, **“на душі льодок, але на лиці медок”**» [Богуславець 1984, с. 103]; «Якось у нашій готелі об'явилася нова туристка. Опасиста жіночка. Про таких кажуть, що **їх у шістьох не піднести, а в трьох не підняти**» [Богуславець 1984, с. 124];

11) показ здібностей, можливостей людини: «Христя за словом у кишеню не полізе. Потеревенити – це її природа» [Богуславець 1984, с. 27]; «**Попала ти пальцем у небо, – шепче мені Христя...**» [Богуславець 1984, с. 29];

12) опис способу дії: « – Чого ти вискочив, як

Пилип з конопель? – лає знайомого сусідка...» [Богуславець 1984, с. 29]; «**Оштрафували нас і послали Христю гроші платити до банку. Чекаємо з годину. Нарешті, вертається. – Тебе тільки по смерть посилали, – кажу їй**» [Богуславець 1984, с. 30];

13) показ різних життєвих ситуацій: «**Вийшли ми за ворота, а там нас чекала турбота: міліціонер з двома помічниками назустріч ідуть...** – **Пропали ми, як швед під Полтавою, – речу сусідці. – Не було печалі, так чорти накачали, – говорить вона сердито, дивлячись на знайомого**» [Богуславець 1984, с. 29];

14) позначення різних процесів або дій: «**Так ми й розійшлися. Набрали, як убогий в торбу**» [Богуславець 1984, с. 31]; «**Аж тут його жона подзвонила. Так він хоч на ній злість зігнав**» [Богуславець 1984, с. 30].

Висновки. На основі аналізу репортажних текстів збірки Лесі Богуславець «На прощу до рідної землі», можемо зазначити, що у ній функціонують фразеологізми найрізноманітнішої семантики, синтаксичної будови, образно-експресивного потенціалу. Дослідження фразеологізмів переконує в тому, що вони виступають засобом найяскравішої виразності, емоційної забарвленості, стилістичної експресивності, що зумовлює широкі можливості їх використання в репортажних текстах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Білоноженко В., Гнатюк І. Функціонування та лексикографічна розробка українських фразеологізмів. Київ: Наукова думка, 1989. 155 с.
2. Богуславець Л. На прощу до рідної землі. Мельбурн: Вид-во «Байда», 1984. 138 с.
3. Голуб І. Стилистика современного русского языка. Москва: Высшая школа, 1986. 203 с.
4. Горбенко І. Трансформація фразеологізмів у мові регіональних друкованих ЗМІ. *Наукові записки Інституту журналістики*. 2011. Том 42 (січень–березень). С. 103–106.
5. Колоїз Ж. Порушення фразеологічних норм як один із способів інтенсифікації виразності у мові ЗМІ. *Мандрівець*. 2004. № 2. С. 34–39.
6. Лисичкина І. Знакомые незнакомцы (трансформация фразеологизмов в современных газетных заголовках). *Журналистика и культура русской речи*. 2004. № 2. С. 69–75.
7. Мальярчук У. Выражение оценки в текстах современных СМИ: фразеологический уровень. *Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского*. Серия «Филология. Социальные коммуникации». 2013. Том 26 (65). № 3. С. 195–200.
8. Пилинський М. Експресивність стилю масової політичної інформації. *Мовознавство*. 1977. № 5. С. 35–46.
9. Пономарів О. Стилистика сучасної української мови. Київ: Либідь, 1993. 248 с.
10. Ройзензон Л. Лекции по общей и русской фразеологии. Самарканд: Самарканд. гос. ун-т им. А. Навои, 1973. 221 с.
11. Смерчко А. Про сучасні новотвори парафрастичного типу. *Вісник Львівського університету. Серія філологічна*. 2000. Вип. 28. С. 121–124.
12. Сучасна українська мова / За ред. О. Пономарева. Київ: Либідь, 2001. 400 с.
13. Терен Т. Чим відрізняються австралійські українці від наших. *Україна молода*. 2007. 10 липня. С. 5.
14. Федоренко О. Фразеологізми із суфіксами суб'єктивної оцінки (на матеріалі газетних текстів). *Стиль і текст*. 2003. Вип. 8. С. 52–61.

REFERENCES

1. Bilonozhenko V., Hnatiuk I. (1989) Funktsionuvannia ta leksykohrafichna rozrobka ukrainskykh frazeolohizmiv [Functioning and lexicographic development of Ukrainian phraseologisms]. Kyiv: Naukova dumka. 155 s. [in Ukrainian].
2. Bohuslavets L. (1984) Na proshchu do ridnoi zemli [The simple to the native land]. Melburn, Vydavnytstvo «Baida». 138 s. [in Ukrainian].
3. Holub I. (1986) Stilistika sovremennogo russkogo yazyka [Stylistics of the modern Russian language]. Moskva: Vysshaya shkola. 203 s. [in Russian].

4. Horbenko I. (2011) Transformatsiia frazeolohizmiv u movi rehionalnykh drukovanykh ZMI [Transformation of phraseologisms in the language of regional print media]. *Naukovi zapysky Instytutu zhurnalistyky*. Vol. 42. S. 103–106. [in Ukrainian].
5. Koloiz Zh. (2004) Porushennia frazeolohichnykh norm yak odyin iz sposobiv intensyfikatsii vyraznosti u movi ZMI [Violation of phraseological norms as one way of intensifying expressiveness in the media language]. *Mandrivets*. № 2. S. 34–39 [in Ukrainian].
6. Lisichkina I. (2004) Znakomye neznakomcy (transformaciya frazeologizmiv v sovremennykh gazetnykh zagolovkakh) [Familiar strangers (transformation of phraseological units in modern newspaper headlines)]. *Zhurnalistika i kultura russkoy rechi*. № 2. S. 69–75 [in Russian].
7. Malychuk U. (2013) Vyrazhenie ocenki v tekstakh sovremennykh SMI: frazeologicheskii uroven [The expression of assessment in the texts of modern media: phraseological level]. *Uchenye zapiski Tavricheskogo nacionalnogo universiteta imeni V.I. Vernadskogo. Seriya «Filologiya. Socialnye kommunikacii»*. Vol. 26 (65). №. 3. S. 195–200 [in Russian].
8. Pylynskyi M. (1977) Ekspresyvnist styliu masovoi politychnoi informatsii [Expressiveness of style of mass political information]. *Movoznavstvo*. № 5. S. 35–46 [in Ukrainian].
9. Ponomariv O. (1993) Stylistyka suchasnoi ukraïnskoi movy [Stylistics of modern Ukrainian language]. Kyiv: Lybid. 248 s. [in Ukrainian].
10. Royzenzon L. (1973) Lekcii po obshchey i russkoy frazeologii [Lectures on general and Russian phraseology]. Samarkand, Samarkandskiy gosudarstvennyy universitet imeni A. Navoi. 221 s. [in Russian].
11. Smerchko A. (2000) Pro suchasni novotvory parafrastychnoho typu [On modern innovations of the paraphrastic type]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriya filolohichna*. Vyp. 28. S. 121–124 [in Ukrainian].
12. Suchasna ukraïnska mova (2001) [Modern Ukrainian Language] / za red. O. Ponomareva. Kyiv: Lybid. 400 s. [in Ukrainian].
13. Teren T. (2007) Chym vidrizniaiutsia avstraliïski ukraïntsi vid nashykh [How do Australian Ukrainians differ from ours]. *Ukraina moloda*. The 10th of July. S. 5 [in Ukrainian].
14. Fedorenko O. (2003) Frazeolohizmy iz sufiksamy subiektyvnoi otsinky (na materialy hazetnykh tekstiv) [Phraseologists with subjective suffixes (based on newspaper articles)]. *Styl i tekst*. Vyp. 8. S. 52–61 [in Ukrainian].

FUNCTIONAL-STYLISTIC PARAMETERS OF PHRASEOLOGICAL UNITS IN THE COLLECTION OF REPORTS WRITTEN BY LESYA BOHUSLAVETS «MAKING A PILGRIMAGE TO MOTHERLAND»

Abstract. The aim of the article is to find out the presence and functional and stylistic parameters of phraseological units in the collection of reports by Lesia Bohuslavets «Forgiveness to the Motherland». The realization of this goal implies the following specific tasks. Among them: to consider phraseological units and their basic differential features, classification parameters; to identify the types of phraseology most commonly used in the texts of reports by Lesia Bohuslavets «Forgiveness to the Motherland», to reveal their main functions; to reveal the techniques of transforming phraseological units according to their functional orientation in the report texts of the collection «Forgiveness to their native land».

The main methods used for the theoretical study were: general scientific methods of selection and systematization of the material, methods of theoretical generalization of results. A comparative analysis and a bibliographic and descriptive method were used to understand the historiography and source of the research. Observation method was used to collect primary empirical data.

The article identifies the types, role and stylistic functions of phraseological units in the report texts of the collection «Forgiveness to the Motherland». It is revealed that in the collection «Forgiveness to the Motherland» phraseological units implement several key stylistic functions, including evaluative, emotionally expressive, and express implicit meanings of the text. It is found out that in the reporting texts of Lesia Bohuslavets, the phraseology of various semantics, syntactic structure, and expressive potential function.

The study of phraseology convinces them that they are the means of the most vivid expressiveness, emotional color, stylistic expressiveness, and therefore are often used in the reporting texts.

Keywords: reports, phraseological unit, stylistic transformation, stylistic functions.

© Бикова О., 2020 р.

Ольга Бикова – кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент кафедри журналістики та нових медіа Київського університету імені Бориса Грінченка, Київ, Україна; <https://orcid.org/0000-0001-7533-9277>

Olha Bykova – PhD (social communications), Associate Professor at the Department of Journalism and New media Institute of Journalism at Borys Grinchenko Kyiv University, Kyiv, Ukraine; <https://orcid.org/0000-0001-7533-9277>